

Pogled na rezultate fiskalnih konsolidacija u Europskoj uniji

Bajo, Anto

Source / Izvornik: **Aktualni osvrti, 2015, 8, 1 - 4**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.3326/ao.2015.79>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:242:167525>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2022-12-09**

Repository / Repozitorij:

[Institute of Public Finance Repository](#)

AKTUALNI OSVRTI

Pogled na rezultate fiskalnih konsolidacija u Europskoj uniji

DR. SC. ANTO BAJO, Institut za javne financije, Zagreb

EU28 je smanjila proračunski deficit za 0,3 postotna boda u odnosu na 2013., a za 1,3 postotna boda povećala je razinu duga opće države. Hrvatska je jedna od sedam država članica koje pridonose rastu deficita i duga opće države u Uniji. Eurostat je 21. travnja 2015. objavio priopćenje s novim podacima o državnim financijama za razdoblje 2011.-2014. Podaci se temelje na **novoj metodologiji izračuna deficita i javnog duga (sukladno standardu ESA 2010) koji se primjenjuju u sklopu procedure prekomjernog proračunskog deficita.**

Proračunski deficit EU28 je smanjen za 0,3 postotna boda odnosno s 3,2% u 2013. na 2,9% BDP-a u 2014. Dvanaest država u 2014. ne ispunjava prvi kriteriji iz Maastrichta da deficit konsolidirane opće države ne prelazi 3% BDP-a. Najveći deficit imaju Cipar (-8,8%), Španjolska (-5,8%), Hrvatska i Ujedinjeno kraljevstvo (po -5,7%). Ostale članice ostvarile su deficit u rasponu od 3,2 do 4,9% BDP-a. Četiri države imaju proračunski suficit – Danska (1,2%), Njemačka (0,7%), te Estonija i Luxembourg (po 0,6%). Niži proračunski deficit od 3% ostvarile su Latvija (-0,7%), Litva (-1,4%) i Rumunjska (-1,5%). Dvanaest država bilježi smanjenja proračunskog deficita od kojih najveće (10 postotnih bodova) Slovenija (v. grafikon 1).

Udio duga opće države u BDP-u EU28 raste za 1,3 postotna boda odnosno s 85,5% u 2013. na 86,8% BDP-a u 2014., šesnaest država ima dug opće države veći od 60% BDP-a, a najveći imaju Grčka (177%), Italija (132%), Portugal (130%), Irska (110%), Cipar (108%) i Belgija (107%). Najniži omjer duga i BDP-a bilježi Estonija (10,6%), Luksemburg (23,6%), Bugarska (27,6%), Rumunjska (39,8%) i Latvija (40%). Najveći rast duga zabilježile su Slovenija, Bugarska, Španjolska, Cipar, Švedska i Hrvatska. Čak devet država bilježi smanjenje duga opće države od koji je najimpresivniji u Irskoj – čak 13,6 postotna boda (v. grafikon 2). Kriterij iz Maastrichta o visini duga opće države (ne smije prelaziti 60% BDP-a) treba revidirati. On već dugo vremena nema smisla i iluzorno je očekivati de će u dogledno vrijeme (desetljeće) pojedine članice uspjeti ostvariti taj cilj. Umjesto bruto duga, Europska komisija treba utvrditi novi kriterij koji će se temeljiti na konceptu neto duga – razlike financijskih obveza i financijske imovine.

Udio rashoda za kamate na dug opće države u EU28 se smanjuju za 0,2 postotna boda - s 2,7 na 2,5% BDP-a. Devet država ima rashode za kamate veće od 3% BDP-a, a najveće ima Portugal, Italija, Mađarska (u rasponu od 4-5% BDP-a), slijede (od 3-4% BDP-a) Grčka, Hrvatska, Španjolska, Slovenija i Belgija. Sedamnaest država ima kamate u rasponu od 1-3% BDP-a. Najmanje rashode za kamate imaju četiri države (Bugarska, Švedska, Luksemburg i Estonija (v. grafikon 3).

Rashodi opće države u EU se smanjuju sa 48,6 na 48,1% BDP-a. Petnaest država smanjilo je državnu potrošnju od 0,2 do 10,7 postotna boda (Slovenija i Grčka za 7 postotnih bodova). Smanjenja državne potrošnje rezultat su provedenih reformi i rasta BDP-a kao neizravne nagrade za provedbe reformi.

Finska s 58% ima najveću, a Rumunjska s 34% BDP-a najmanju državnu potrošnju. Četrnaest država povećalo je državnu potrošnju u rasponu od 0,2 do najviše razine od 7 postotnih bodova (Cipar) BDP-a. Hrvatska je u skupini zemalja koje su povećale državnu potrošnje za 0,3 postotna boda (v. grafikon 4).

Subvencije u EU su rasle u 2014. za 0,1 postotni bod i u prosjeku iznose 1,3 % BDP-a. Subvencije od 2 do 2,9% BDP-a imaju Belgija, Češka R., Danska, Francuska, Hrvatska. Kod svih ostalih država subvencije su ostale na istoj razini kao i prethodne godine. Jedino su u Francuskoj subvencije rasle za 0,5 postotna boda. U petnaest država subvencije su od 1 do 1,9%, a jedanaest država ima subvencije u rasponu od 0,3 do 0,9% BDP-a. U Hrvatskoj su subvencije smanjene za 0,1 postotni bod, a značajnije su ih smanjili Bugarska, Grčka Slovenija, Poljska, Rumunjska i Estonija (v. grafikon 5).

Stanje dospjelih obveza za trgovačke kredite i predujmove. Članice EU su zbog posljedica financijske krize produžavale rokove plaćanja obveza, a te transakcije Eurostat je želio uključiti u statistiku zbog potencijalnog učinka na dug i deficit. Trgovački krediti su neplaćene (obično kratkoročne) obveze države, a rezultat su transakcija dobara i usluga koje nisu odmah plaćene u gotovini nego s izvjesnom odgodom. Podatke o trgovačkom kreditu članice Eurostatu dostavljaju dva puta godišnje (krajem ožujka i rujna), zajedno s podacima o dugu i deficitu¹. Rashodi vezani uz trgovačke kredite su uključeni u ESA rashode države u skladu s obračunskim načelom i utječu na proračunski deficit po Maastrichtu. Stanje obveza po trgovačkim kreditima ne uključuje se u dug po Maastrichtu. Najvišu razinu trgovačkih kredita ima Italija (3,1%), Slovenija (2,9%) i Hrvatska (2% BDP-a). U Hrvatskoj se trgovački krediti smanjuju s 7,2 u 2013. na 6,6 mlrd. kuna u 2014. (s 2,2, na 2,0% BDP-a u 2014)².

Stručne rezervacije na podatke. Eurostat je u svom Priopćenju izrazio rezervacije na kvalitetu podataka u Bugarskoj i u Portugalu. U Bugarskoj je problem s podacima Fonda za osiguranja depozita zbog isplate 3,7 mlrd. leva (oko 1,89 mlrd eura) depozita štedišama bankrotirane banke *Corporate Commercial Bank*. Ta transakcija vjerojatno će voditi povećanju proračunskog deficita. Slično je i u Portugalu. Eurostat je iskazao rezervacije na statistički tretman podataka o dokapitalizaciji banke *Novo Banco* u iznosu od 4,9 mlrd. eura (2,8% BDP-a)³. Portugalski statistički ured puni je iznos evidentirao kao financijsku transakciju koja nema utjecaja na proračunski deficit. Eurostat će u suradnji s portugalskim statističkim uredom procijeniti konačni utjecaj transakcije temeljem informacija o visini ostvarenih prihoda od najavljene privatizacije Novo Banco. Ta transakcija dokapitalizacije će se vjerojatno evidentirati kao povećanje proračunskog deficita.

Političke rezervacije na podatke - slučaj Hrvatske. U Hrvatskoj je „političku rezervaciju“ na podatke Državnog zavoda za statistiku (DZS) izrazilo Ministarstvo, pomorstva, prometa i infrastrukture zbog evidencije koncesije na Zračnu luku Zagreb. DZS je sukladno odredbama ESA 2010 i Priručnika o državnom deficitu i dugu koncesiju evidentirao kao stavku koja povećava dug opće države, jer bi u slučaju prijevremenog raskida ugovora o koncesiji država zbog danog jamstva morala preuzeti **više od polovice duga**. Statistička pravila Eurostata **kažu da se takve transakcije prikazuju kao doprinos rastu duga**. DZS korektno je evidentirao koncesiju.

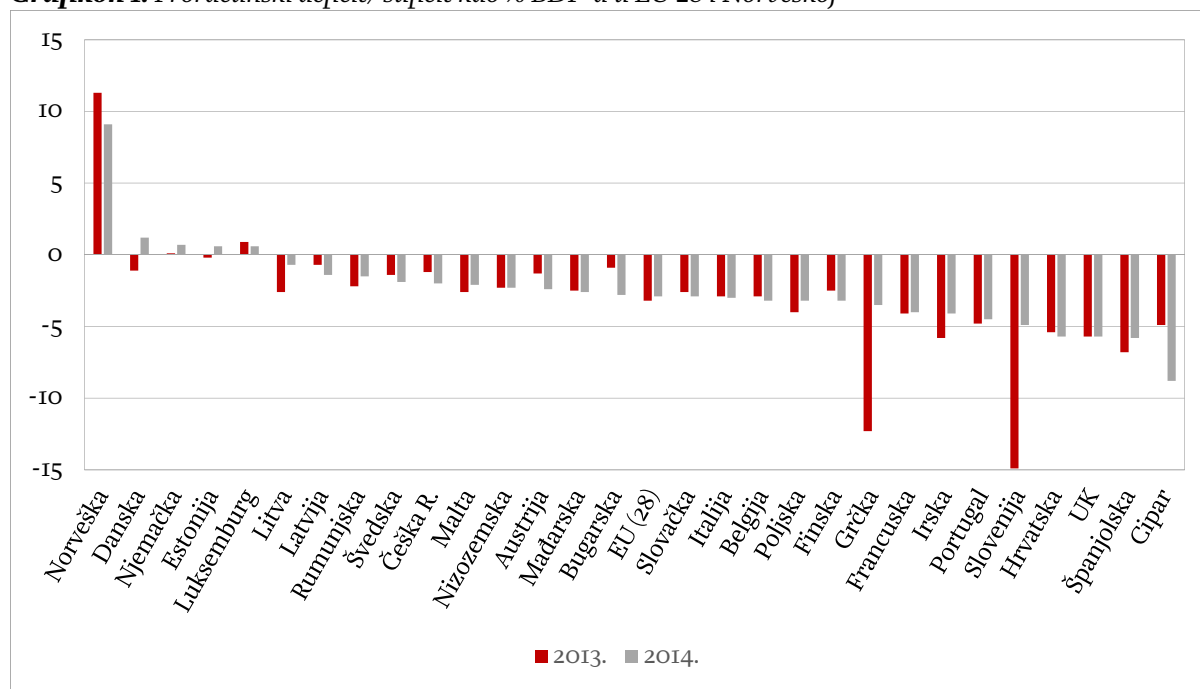
Za Hrvatsku se, u odnosu na ostale članice EU, može kazati da je država s prosječnom razinom državne potrošnje, prosječnom veličinom javnog duga (s izrazito visokom stopama rasta) s visokim proračunskih deficitom i rashodima za kamate na dug. Hrvatska u prosjeku ima više subvencije u odnosu na druge države članice kao i veći rizik od neplaćanja obveza, a rizici od neplaćanja prisutni su kod javnih poduzeća (uglavnom Hrvatskih željeznica i autocesta). U odnosu na druge članice EU koje imaju problema s bankovnim sustavima i rastućim troškovima njihovih dokapitalizacija, hrvatski potencijalni fiskalni rizici uglavnom su vezani uz poslovanje i visoke obveze javnih poduzeća.

¹ Vidi Tablicu 4. u sklopu zabilježbe o dugu i deficitu *Provision of other data in accordance with the statements contained in the Council minutes 22/11/1993*.

² To su procijenjeni podaci za trgovačke kredite javnih društava (HRT, HŽI, ARZ i HAC) koja su klasificirana u sektor opće države.

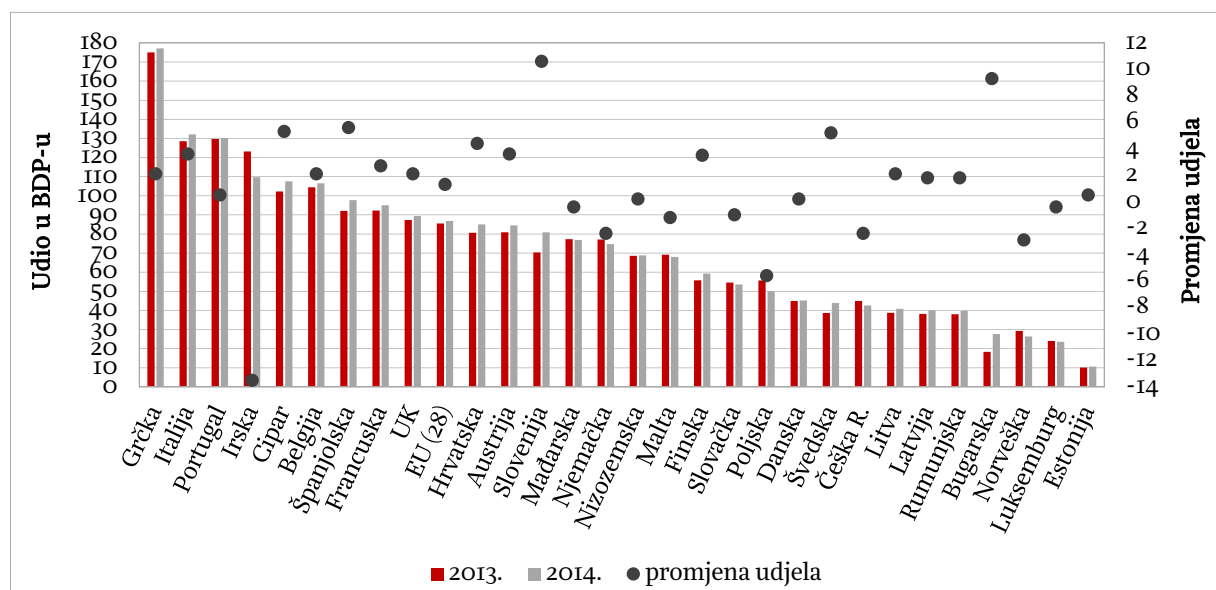
³ Za više detalja vidjeti na [mrežnim stranicama Banco de Portugal](#).

Grafikon 1. Proračunski deficit/suficit kao % BDP-a u EU 28 i Norveškoj

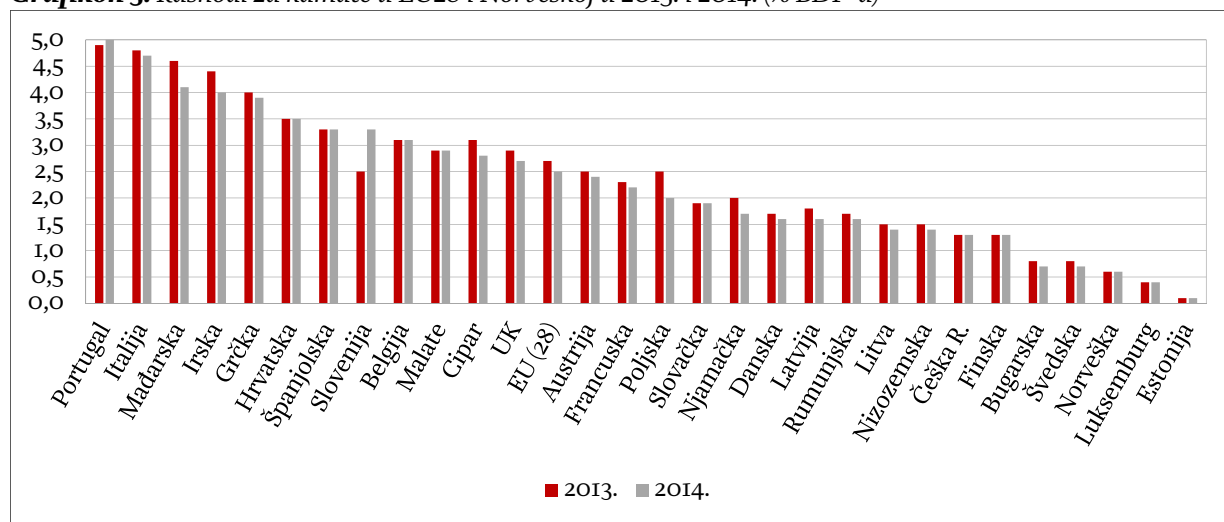
Izvor: Eurostat, 2015.

Grafikon 2. Dug opće države u EU28 i Norveškoj (u % BDP-a)

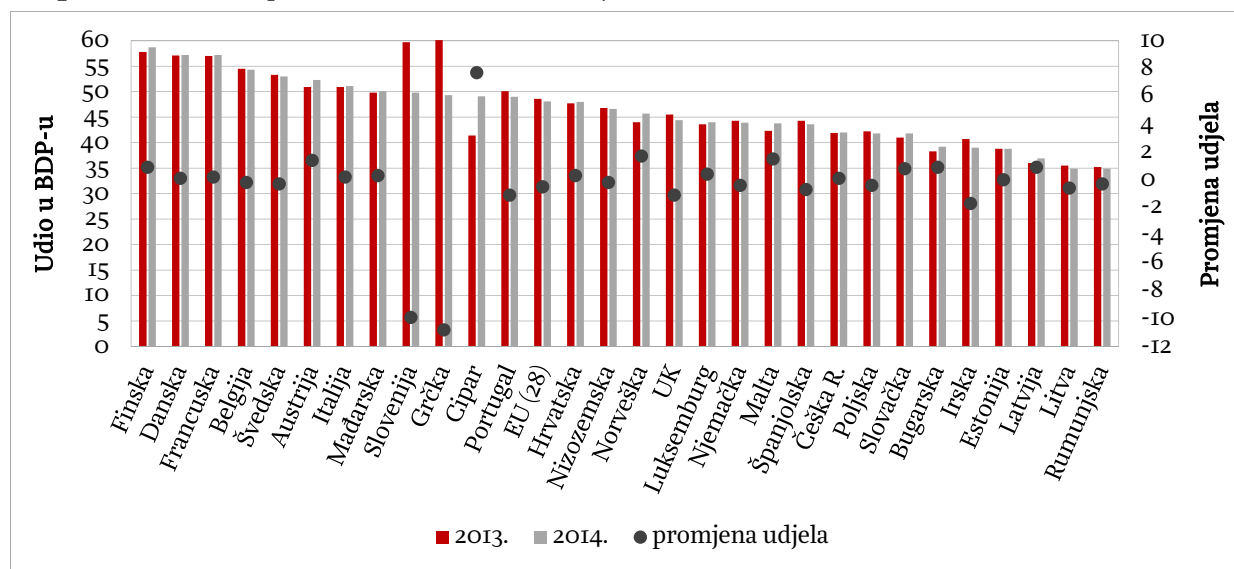
Izvor: Eurostat, 2015.

Grafikon 3. Rashodi za kamate u EU28 i Norveškoj u 2013. i 2014. (% BDP-a)

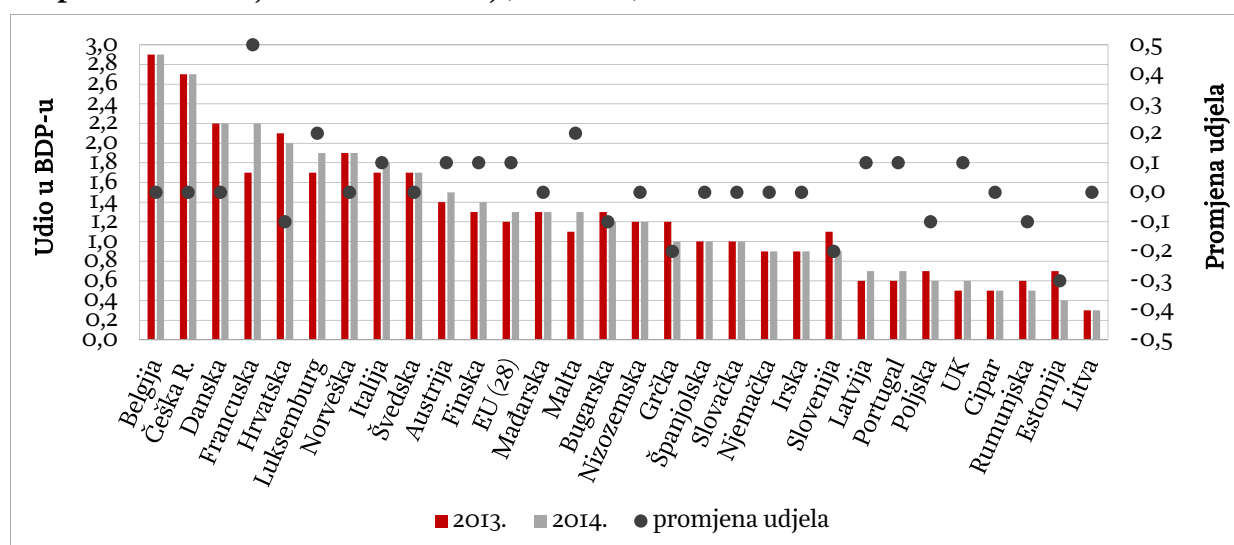
Izvor: Eurostat, 2015.

Grafikon 4. Rashodi opće države u EU28 i Norveškoj (u % BDP-a)

Izvor: Eurostat, 2015.

Grafikon 5. Subvencije u EU28 i Norveškoj (u % BDP-a)

Izvor: Eurostat, 2015.